

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theol. de actibus humanis - Cod. Ettenheim-Münster 302

[S.l.], 1697

Quaestio 5ta

[urn:nbn:de:bsz:31-131009](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131009)

Quaestio 5^a.

Utrum Violentia possit in, ferri voluntati.

Hactenus de Voltrio; nunc de eius opposito, id est
in voltrio eiusque cuius agere unum est. ^{Præsumunt aut quatuor}
de quibus queri potest, an casus involtrium; Videl. Vis, siue violentia,
Metus, Concupiscentia, Ignorantia.

Notandum primo prope loquendo haec tria differunt
inter se. Coactio involtrium: non res violenti cuius
est violentia. & ubi expertis, ut cum aqua calidit, de violentia
pati & opponit reali inclinacioni siue appetitui innato.
Coactio in solis violentiis reperitur, & opponit spontaneo,
siue appetitui elicto, & est cuius brutis, herbis, & Angelis.
Involtrium in sola creatura reali invenitur, & opponit prope
dialo voltrio: atque ita patet, quod semper prius ad posterius se non
habet per se superius aut inferius, nam ad coactum est violentum
& vice versa: quoniam quod haec ita se habent, ut possunt in haec modo
solent pro eodem usurpantur violentum coactum & involtrium
que referuntur ad synonymia habemus in progressum.

Notandum secundo necessitari & violentiam pati
ibi dem differre in rigore; nam necessitari opponit in libero,
& est idem, quod determinari absque libera late ad agendum oppositum.

si in lapide nequeatur ad deorsum, nam bruta ad dnm
velut conveniens apprehensum, sed et hoc ad amandum per se
visum & de eodem delectandum. Violentiam v. pati, & cogi iudicantur
in d. thomam pati in creatura reali oppositum libero & volentis fl.

Notandum & dicitur Violentum proprie dicitur id quod
solum nobis est sermo, definitur quodammodo a Aristotele & dicitur Esse
id est, cuius principium est foris, nihil profectus eo videlicet passio,
conferente, cui idata est vis. Verumtamen si nuda unum sensum
verborum spectamus, definitio hec latius patet, quam definitum: ad
et lux aeri, & gratia Baptista in infantibus in secula, si foris
violenta, quod absurdum dicitur. Quapropter aliter, dicitur Thales
& philosophi, postquam definitio verba exponenda est, hinc negativam, quod proprie dicitur
sua contraria, ut sensus sit, nihil conferente passio, id est, si interna
sua in elinone sine impetu resistente, & nitente avertente id
quod vim offert. Sed veritas probetur a Medina hic, si impetus
istum non dicitur illi in seculo sed, quo actualiter, & formaliter in actu
suo resistit violentia, sed et virtutem aliquam constantem, quod potest
in actu suo resistit violentia, sed et virtutem aliquam constantem,
vim ingredientem, quod sit, cum actu, quod sit ista est origo, ut
statim sequeretur, formaliter actu, contrarius violentia, nisi obstat
impedimentum intrinsecum; quo non inferret violentia hinc d. thomam
(ait Medina) si quis cum precipitaret; quod non formaliter in actu
suo non repugnaret dormiens, sed potius moveretur naturaliter secundum gravitatem
gravitatem, tamen secundum virtutem naturalem inclinatus ad oppositum
ita ut in actu secundo statim resisteret, nisi actu, quod sit impediret;
rely. quod at re &c.

Conclucio prima videtur in actibus a se cluctis,

ad in,,
proprio, id est
quod
violencia
de hinc dicitur
violencia
in actu
fronteras
Angeli
opponit proprie
violencia
in hinc
violencia pati
in actu

nepi à creatura aliqua nepi à deo ut videtur pati, siue quod
 e nullus alius à volte clivij potest se pprie violentus & h. f.
 Thomas. Bonavent. Scotus. Paludanus, Durandus usq; usq;
 Quod ad us ad à volte aliter è voltris volti, ob paret ex diffione
 voltrij ab ipi impotente è, ut volti inferatur us pprie dictas
 qd sibi maxime è voltriam. sicut violentum voltris opponit
 & vis lenter n facio, qd volenter facio.

Conclio 2ta est: voltas in alib. clivij pprie
 necessitari à deo pot, & p qualitatem sup additam, & p concursu
 aliteralem, debemus notum ad unum, aut alium modum, attamen
 eiusmodi necessitas n violentas pprie loquend est. Valentia.
 P. 2. jmo prov. si volta Regum in manu Dei è, & que
 cuius voluerit, verbit illud: Et hoc p jmo parte.

P. 2. 2to jmo pars ratione quia voltas h. f. p. loquendo n è
 minus p. 2. deo, qui alia quavis potest potestis ex d. 1. f.
 f. 2. P. 2. et voltam necessitari p qualitatem sup ..
 additam constat ex eo, quia n implicat, quin potest
 sufficienti nobis offerri, qualiter quidam voltam sufficienter
 necessitat ad alid eliciend de tali obto; voltas n. cum sit
 insitanti & virib; finitè p. 2. loquendo sup. à deo, qd majore
 virib;. Non minus p. 2. voltas necessitari p concursum,
 quatenus nimirum d. 1. f. concursu provenit voltam
 ad unum ..

Secunda pars p. 2. : quia est p. 2. voltas necessitari
 in àb. extro p. 2. proveniret, in nullus è r. 1. f. in

volte virtutis aut fidei, qui resistit ad violentiam, prout dicta
requiritur.

Conclusio 3^a. voltas sapienter violentiam
quoad actus imperatos. Ita s. Tho. ar. q. conpat in ista
experientia v. g. cum quis videre nollens stultitiam claudit oculos
& nonatur resistere, aperientibus pupillis; qd. referatis
cogitibus videre, quod nollit & sic de similib. alijs.

Conclusio 4^a. voltas duob. adhuc nis violentiam
paritur; s. provisionem actus, si minus possit alic.
quod ad operationem infallibilit. laudatam sub veritas ex
parte principij elicientis, in quo opaco consequatur propter solum
inhibendum concursus j. m. ad, ita ut voltas reversa
opaturas est, si daretur dicitur concursus; si contingeret
v. g. in volte beati si subtraheret ei concursus j. m.
ad ad eliciendum actum amoris &c.

Et s. infusione h. b. aut facti alij, q. m. m.
q. h. j. m. factam a DEO in volte h. b. s. Deus n. p. t.
h. b. in volte producere, q. h. a. nis illas s. actum elicit
absolute nollit h. b. resistere, quo casu violentia in p. b. h. b.
voltas. Vas. Curiel &c.

Obij citetur male e. p. t. s. a. s. a. b. a. b. a.
q. d. alij q. m. h. b. ad agendum veritas d. e. i. s. a. b. q. in p. b. h. b.
d. e. i. s. a. b. q. m. h. b. ad agendum veritas d. e. i. s. a. b. q. in p. b. h. b.

go aſſe^o p^{re}dicat^o n^o e^o violenta. It^o n^o acti^o. **Q^{ue}ſt.** hinc
 Im^o pot^{er}it e^ſſe n^oll^ole r^eſu^{er}e a^b actu, aliquin^o d^ebito, q^{uo}
 aliq^{ui} d^ee^o ex parte p^{ro}p^{ri}i agentis n^o ex parte iⁿſp^{er}it^u a^gentis,
 hinc aſſe^o a^b actu aliquin^o d^ebito e^ſ violenta, ſi ad
 res ſe h^{ab}et in p^{ro}p^oſito ubi ex parte p^{ro}p^{ri}i effectivi nihil
 d^ebet, ſi t^um ex parte actus zeti, ſiue iⁿſp^{er}it^u a^gentis deſiderat^u
 conu^{er}ſus j^ume iⁿ a^go. v^o q^{uo} a^gentis g^{ra}ti^o. **Phyſ** e^ſſe iⁿſp^{er}it^u
 hactenus jam reſponſis et ad id **Reſp.** q^{uo} S^{an}c^tus Thomas quæſit^o
 art^{ic}ulo 5°, videl^{icet} utram violentia e^ſt involuntaria, pro quo ſi^l

Concl^uſio 5ta. Violentia e^ſt e^ſſe ſimp^lic^{iter}
 involuntaria. t^um e^ſt, violentia ita e^ſt iⁿ actus, ſiue
 motus, voluntas eius, qui u^{ol}entiam patitur, nullo p^{ro}ſus
 n^o iⁿ balam actum conſentiat, aut ad eum effectiv^o conu^{er}ſus
 D^{icit} pot^{er}it repugn^{er}e, go violentia e^ſt illa e^ſt iⁿ actus, ut motus ille
 D^{icit} om^{nia} & ſimp^lic^{iter} ſi^l involuntaria.

Concl^uſio 6^a. alie creature p^oſunt v^{er}e p^{ro}bi
 a ſuo creatore. E^ſo patet: ſ^{ed} Deus debuer^{et} leporem
 in aere, aut aquam calefacere &c.

Obi^{ect}io. nulla creatura reſiſtere pot^{er}it Deo,
 im^o creature iⁿclinet, magis obedire Deo q^{uam} ſuam obediencia
 p^{ro}bi^onem, q^{uo} ſibi ipſi q^{uo} ſuam p^{ro}bi^onem n^ollent. ſ^{ed} quia beas h^{ab}ent
 magis inclinatur in bonum habit^{us}, q^{uo} in propri^o bonum.

Res. creaturam quoniam nullam de Deo resistere potest.
 ceteris influxibus divinis dicitur resistere: negatur huic creaturam in
 quibus in efficaciter resistere Deo, sicut lapis super se resistit
 gravitati suae. At inefficaciter proinvenit hanc, in aliter repugnat
 naturam Deo, si ab eo proinvenitur per se, qui non proinvenit
 ab hanc. Quod ad inclinationem obedientiam creaturam
 ad Deum spectat, differunt inclinatio per se et bonum totius,
 quoniam illa est despotica et mera in repugnatio, haec autem
 politica est, sive civilis et activa; unde non illa resistere
 potest inefficaciter quoniam, actualis in resistere, sed cum actuali incli-
 natione potentiarum, vultu, factu in actu, sed potest resistere vultu
 actuali resistere. Conceditur ergo brachium probulando capite
 se se exponens motum esse violentum, quia est ab intro-
 cum additione sua; at negativam obedientiam creatura erga Deum
 nullam esse violentam, quia est in nulla obedientiam creatura erga Deum
 habet, quod active, aut nullo modo, aut certe nisi in instrumentali
 est a creatura; ut cum aqua fuerit ascendit ad tollendum
 vacuum, hic asperis nullo modo est ab aqua, sed a solo agente
 extro, sive in re ab Deo, sive est creato. Contra predicta
 Universum.

Sequitur imo pluralis agens potest cogi
 a potentioribus, ergo vultus poterit cogi a ergo potentissimo, et
 violentiam pati. Respondeo. quod si aeternus in aeternis,
 in quo est coalitionem in involvitur contradictio, sicut in voluntate
 in actu vultus simul et violento; nam istas fore simul voluntate

Res. creaturam quoniam nullam de Deo resistere potest.
 ceteris influxibus divinis dicitur resistere: negatur huic creaturam in
 quibus in efficaciter resistere Deo, sicut lapis super se resistit
 gravitati suae. At inefficaciter proinvenit hanc, in aliter repugnat
 naturam Deo, si ab eo proinvenitur per se, qui non proinvenit
 ab hanc. Quod ad inclinationem obedientiam creaturam
 ad Deum spectat, differunt inclinatio per se et bonum totius,
 quoniam illa est despotica et mera in repugnatio, haec autem
 politica est, sive civilis et activa; unde non illa resistere
 potest inefficaciter quoniam, actualis in resistere, sed cum actuali incli-
 natione potentiarum, vultu, factu in actu, sed potest resistere vultu
 actuali resistere. Conceditur ergo brachium probulando capite
 se se exponens motum esse violentum, quia est ab intro-
 cum additione sua; at negativam obedientiam creatura erga Deum
 nullam esse violentam, quia est in nulla obedientiam creatura erga Deum
 habet, quod active, aut nullo modo, aut certe nisi in instrumentali
 est a creatura; ut cum aqua fuerit ascendit ad tollendum
 vacuum, hic asperis nullo modo est ab aqua, sed a solo agente
 extro, sive in re ab Deo, sive est creato. Contra predicta
 Universum.

& videtur simul.

Arguuntur 2to. Deus absolute sua potentia potest in
voluntate Petri v.g. actum amoris efficiere, voluntate Petri autem non
concurrente, imo resistente: E.g. si Petrus dicit Paulus
suum, potest Deus producere simul in voluntate Petri actum amoris
itaque ut per absolutam potentiam duo actus contrarii in voluntate Petri
esse possint: haud aliter alijs eadem aqua in gradu intenso &
absolutam potentiam potest esse calida & frigida esse, alijs verba
in hoc casu voluntas Petri videtur patiatur, eorum amoris
positivae resistit. **Rej.** Imo est: Deus potest a
Deo in voluntate produci amoris, in concurrente voluntate Petri, in
hoc nihil contra meam conclusionem, ut quod negat, non fieri
potest, ut actus a voluntate elicitus sit videtur: aliter ille actus
amoris, non foret elicitus a voluntate Petri.

Rej. 2to. iuxta meliorem Philosophicam sententiam esse
per alijs actus videlicet potest a solo Deo effective produci, simul
et impossibile videtur, ut dentur duo actus contrarii simul in
eodem voluntate: nam ut fieri possit, ut aliquid faciat contrarium
simul simul in se, v.g. calor & frigus in gradu intenso,
hoc non videtur potest fieri in actibus videtur, quia ex contrarijs
actibus videtur omnibus in eodem se, facile inferuntur contradietoria
v.g. me scire & non scire, sine placuit mihi se scire, &
scire dicitur ad scire, sine desoluit mihi se scire: non si

omnino absolute volente nullo primum, primum et ultimum, fause,
si enim hoc ipso, quod is, qui rem in sua potestate habet absolute vult,
rem idem efficiet, vel certe efficiere potest, si vult.

Quod ad rationis, quia nihil volitum, nisi cognatum, & duo
contrarios de eodem obiecto cognationes impliant, & implicata, ut
Betrus elicit simul actum amoris & odij, sicut de utroque
practibus nobilitas; cum his duo actus oppositas praesupponunt
se invicem appropinquationes, & in repugnans, quia volentes a Deo prae
posuit violentiam in receptione habitus; quia cum in fufione
habitus, non est necesse infundi practibus nobilitas, quia hic
& nunquam apprehendatur, ut bonus, & convenienter supposito.

De arguibus & de voluntate

actum reflexum sibi ipsi, & ad actum exterioris,
dum aliquis antea gauderet, hinc actus iste doloris & volti molestus
est violentus.

Quod huiusmodi actus compositus, quod a volente elicitur, volti est, neque
illis volentes renititur, & renititur obiecto huiusmodi actuum videlicet
malis alii de quo impal sibi voltas dolorem; unde non tam actus doloris
quod ipsum obiectum dolorificum volti molestum censeri debet.

De arguibus. Quod quod voltas nullam violentiam quoad
actum inferat, prout est. Huiusmodi actus compositus quod elicitur
sunt, non quod a volente, sed ab alijs potius, non videtur esse prae violenti,

Causam violentam e' id, quod a' ex t'ro p'picio d'at'p'i v'lti actus
 n' sub a' p'picio ext'ro: v'p'o n' & alia huiusm' sensa'one' p'venerunt a'
 p'p'io' v'ltis. **Re'p't'** huiusm' actus n' dici videntur, q'is me'
 p'p'io' elicientib', q' d' n' p'bal' argum' & recte: s'unt in vident' v'lti
 supposito, s'ive eius v'lti, quae aliter d'antur: nam solo' a'one', tam v'lti
 n' recipiantur in p'p'io', v'lti subordinatis, cuiusq' imperio sub'li' solent,
 nihilominus dicuntur e'dem v'lti vident' e'.

Pro quo

Notandum dupl'em e' violentiam, unam intrinsecam, s'ive
 in horum in eo, cui vis inferitur, quoniam calori inherens aquae
 & reactionem resistenti aquae inferit violentiam, & balen' vis l'ntia
 in v'lti dari n' p'oe' evincit i'ma' conclusio. **Altera**
Ex t'ram quae n' inheret, aut recipitur in p'p'io' particulari, quae
 v'lti p'p'io' vident' & hanc vident' dari vult' conclusio' s'tra'.

Arguitur s'ito vident' involvere contradictionem
 p' v'ltas p'p'io' vident' in actib' a' se imp'alis, si in v'ltas
 imp'et' actione' aliquam, ha' jam hae' ipso' erit ei v'ltas, atq' n'
 nullum v'ltum p'p'io' vident' v'lt' p'p'io' vident'.

Re'p't' Conclusio' n' e' intelligenda' de actib', quae a' p'p'io' v'ltas
 imp'et'at, & de i'p'o, quae imp'et'at p'p'io' v'ltas, & quae alia' p'p'io' v'ltas
 elicient, & quae in op'ando, ut plerumq' sub'li' solent, v'ltis imperio;
 vnde q'm'is v'p'o, s'ive alia' sensa'one' violenta' ut s'it, n' imp'et'at
 a' v'lti, in quae alia' huiusm' q'rao' ordinaria' v'ltis imp'io'
 sub'li' v'ltis, ideo vident' e' a' p'p'io' v'ltas, q' d' exp'et'at v'ltas a' p'p'io' v'ltas.

notat. Quia b. utrum metus causet involuntarium simpliciter?

Quaestio 67a

Utrum metus causet involuntarium simpliciter.

Notandum primo: metum quod dicitur in hoc libro est turbare rationem
in eius usum penitus impediens, quo casu dicitur in 6, quoniam metus simpliciter
causet involuntarium, haud secus ac adentium, & ideo de tali metu in quaeritur.
Id.

Quod dicitur de metu, qui in penitus tollit, dicitur inquit
usum rationis habere, qui sufficit ad bene vel male morale agendum
& dicitur, in talis metus rationem reddat involuntarium magis quam
voluntarium; vel, utrum sit aliquid involuntarium operationi in volente impediendo
ad miserabile.

Notandum secundo magnum discrimen esse inter haec duo
videlicet operari aliquid ex metu & cum metu; nam fieri aliquid ex
metu involuntarium est eam metum facientem illud operari, ut quod timor intendit
mali efficit, ut aliquid fiat, quod timore timore non fieret.
Sic esse metu vitae pendens mercator proicit merces in mare, quos alius mercator
servatas vult, nisi ad eum metus. Fieri autem aliquid cum metu
dicitur metum se habere ad operari in concommittentem, aut esse eam
distinguitur in operando; sic quod furatur cum metu, non apprehenditur.

Marginal notes on the left side of the page, including phrases like "Notandum", "Id.", and "Quod dicitur".